

Kutatási terv

- I. Kutatás címe:** Tiszta úton – *Kutatás az európai uniós támogatások felhasználásának hatékonyságáról és szabálytalanságairól*

II. Kutatás indokoltsága, irodalmi áttekintés:

A korrupció a témával foglalkozó legtöbb kutatás szerint egyidős az emberiséggel, hiszen mindig voltak olyan esetek, melyeket a korrupció mai, tágran értelmezett definíciója alapján e kategóriába soroltak a történészek és antropológusok (Graycar&Smith, 2011). Jellemzően a résztvevő felek érdeke, hogy a korrupciós cselekmény rejtve történjen, ráadásul olyan összetett jelenségről van szó, amely az idők során folyamatosan változott és adaptálódott az aktuális társadalmi, gazdasági helyzethez – a korrupció mérése ezért igen bonyolult (Fenyvesi, 2014; Hart, 2019). „A korrupció előfordulását és időbeli alakulását meg kell határozni, ha sikeresen szeretnénk diagnosztizálni és megoldani a kormányzással vagy az intézményi működés minőségével kapcsolatos problémákat” (Mungiu-Pippidi&Fazekas, 2020). Egy korábbi kutatás rámutatott, hogy a korrupció amellett, hogy a kormányzás minőségét negatívan befolyásoló cselekmény, feszültségeket gerjeszt a társadalomban, gyengíti az intézményekkel szembeni közbizalmat, egy a demokratikus jóllétet erodáló folyamat is egyben. A 2008-as kutatás és azóta több hasonló témában készített vizsgálat is alátámasztotta, hogy a korrupció negatívan befolyásolhatja az egyén és így a közösségek szubjektív jóllétét is (Tavits, 2008; Li&An, 2020; Bota-Avram, 2023). A korrupció előfordulásának és változó természetének, megjelenési formáinak vizsgálata nélkül nem láthatóak azok a trendek, melyek a korrupcióval szembeni hatékony, preventív fellépést segítik, azaz elengedhetetlen a korrupció folyamatos nyomon követése és a minél pontosabb megértésére való törekvés.

1. A korrupciómérés története röviden

A mérés egyik alapvető kihívása, hogy a korrupciónak számos definíciója létezik, azaz nem rendelkezünk univerzálisan elfogadott, egységes definícióval (Kó, 2021; Fenyvesi, 2014). A definíció heterogenitása a különböző kutatások összehasonlíthatóságában az egyik első és legkomolyabb nehezítő körülmény. Szintén nehezíti a mérést, hogy a korrupció témájával kapcsolatban a válaszadók nem mindig őszinték, még az anonim lekérdezések esetében is számolni kell ezzel a körülménnyel (Sík, 2001). Ennek többek között okai lehetnek az alulbevallás a

szenzitívnek vagy illegálisnak vélt tapasztalatok és magatartások kapcsán, és a társadalmilag inkább elfogadható válaszok adása.

A szakirodalom jelentős hányada egyetért abban, hogy a korrupció jelenségét nehéz közvetlenül vizsgálni, ami szintén hatással van a megbízható adatok gyűjtésére (Bello y Villarino, 2021; Gnaldi&Del Sarto, 2024).

Emellett ki kell emelni a korrupció másik két speciális jellemzőjét, nevezetesen, hogy rendkívül látens módon jelenik meg, és a vizsgálatához multidimenzionális megközelítést (pl.: a korrupció különböző szintjei, ehhez kapcsolódóan formái) szükséges alkalmazni (Gnaldi&Del Sarto, 2024).

A korrump gyakorlatok változhatnak, ami nehezítheti a hosszú idősoros vizsgálatot, továbbá alá is támasztja a jelenség folyamatos felmérésének szükségességét. A korrump cselekményekben tapasztalt változás indokoltta teszi a különböző típusú mérőeszközök alkalmazását (Rohwer, 2009:43). A méréshez kapcsolódó számos nehezítő körülmény mérséklése érdekében javasolt, hogy a témát kutatók tekintsék át a számos rendelkezésre álló mérési lehetőséget, és azokat kombinálják, egészítsék ki egymással, így csökkentve a téves, félrevezető vizsgálati eredmények előfordulását (Hart, 2019:4).

Jelen rövidített kutatási tervben a komplex, több célcsoportot érintő mérés egyik kiválasztott célcsoportját, az általános lakosságot érintő mérés bemutatása történik. Az átfogó kutatásba ezzel részint párhuzamosan más érintett célcsoportok bevonása is zajlik.

a. A mérés története, kategorizálása

Az 1990-es években az első átfogóbb korrupció elleni politikák megalkotását követően megjelent az igény azok betartásának vizsgálatára és elemzésére (Malito, 2014:1).

Az elmúlt 30 évet tekintve a korrupció témájának kutatása leginkább a különböző jelentősebb időszakok mentén, illetve a vizsgálat szintjeit tekintve kategorizálható.

Az idősoros csoportosítások alapján a kutatások kezdeti időszakában elsődlegesen külföldi befektetők szerettek volna pontosabb képet kapni arról, hogy az adott országba történő pénz kihelyezés mennyire biztonságos, ebből a célból privát szolgáltatókat bíztak meg korrupció mérések lebonyolításával (Hawken & Munck, 2011:1). A 20. század végére az ún. kvantitatív indikátorokat vizsgáló mérőeszközök váltak a leginkább elterjedté, melyhez kapcsolódóan néhány civil és nemzetközi szervezet egyre nagyobb figyelmet fordított a korrupció mérésére (pl.: CPI, CoC) (Langseth, 2007:7). Sorra születtek a különböző indikátorok, és indexek a korrupció

vizsgálatának támogatására, melyből 2012-ben a Transparency International GATEway projektje már számos ilyen mérőeszközt azonosított (Transparency International, 2012; Malito, 2014:2).

Egy másik idősoros csoportosítás három nagy hullámot különböztet meg, amelyek részben átfedik egymást (Tonn, 2023). Eszerint a korrupciókutatások első jelentősebb időszakában (elsősorban 1995–2005 között, illetve azóta is folyamatosan) olyan nagy nemzetközi mérések kerültek kidolgozásra, mint pl. a Korrupció Érzékelési Index (Corruption Perceptions Index – CPI, Transparency International) vagy a Korrupciós Kontroll Indikátor (Control of Corruption Indicator (CoC), World Bank). Ezek napjainkban is a korrupcióval kapcsolatos percepcióalapú kutatások leggyakoribb típusai közé tartoznak. Emellett gyakran képezhetik alapját nemzetközi gazdasági és pénzügyi döntéseknek, ami miatt több kritika is érte ezeket az ún. kompozit mutatókat¹ (Bello y Villarino, 2021; Németh et al., 2021). Ezen időszakban kialakított mérések nagy előnyei, hogy hosszú, idősoros adatok állnak rendelkezésre, hiszen adatgyűjtések – ugyan némiképp változó módszertanok alapján, de – rendszeres időközönként történnek.

A percepció alapú mérések másik nagy csoportját a különböző survey alapú, jellemzően valószínűségi mintavételen alapuló, reprezentatív lakossági és társadalmi vizsgálatok jelentik. A percepció alapú mérőeszközöket széleskörű felhasználásuk mellett szintén érte kritika (Anderson&Heywood, 2009; Heywood, 2016; Stephenson, 2020; Fazekas et al., 2013). Tudományos síkon nincs konszenzus abban, hogy a percepciók mennyire képesek pontos képet mutatni a korrupció tényleges elterjedtségéről, befolyásáról. A szubjektivitást kiemelő mellett más kutatók arra hívják fel a figyelmet, hogy a percepciók is tapasztalatokon és mérhető indikátorokon alapulnak, használatuk tehát valid és indokolt (Kaufmann et al., 2007). A kritikák mellett a percepció alapú mérések fontos részét képezik a korrupció kutatására irányuló törekvéseknek.

A korrupciómérés második nagy hulláma a 2004–2014 közötti időszak. Ez idő alatt elsősorban az ún. cselekvésorientált/cselekvést előtérbe helyező indikátorok térhódítása volt tapasztalható pl.: Fix Rate mérőeszköz (Galtung, 2013).

A 2011-től jelenleg is tartó harmadik hullámnak a korrupcióellenes ökoszisztéma értékelésével foglalkozó kutatásokat tekinthetjük, melyek célja a hatékony

¹ Több korábbi mérés összesített eredményeiből állítják össze azt az egy, sok esetben index számot, melyre kompozit mutatóként hivatkoznak.

korruptióellenes intézkedések kialakítása, és a monitoring-értékelés-tanulás² technikáinak intenzív használata.

Egy harmadik megközelítés a felhasznált adatforrások típusát vizsgálja, és megkülönböztet adminisztratív statisztikai adatokon alapuló kutatásokat (pl.: negatív megállapítással záródó auditok száma cégenként), bűnügyi/ jogi adatokat felhasználó vizsgálatokat (pl.: korruptió miatt letartóztatottak száma), valamint nagymintás társadalmi/lakossági lekérdezéseket (pl.: Global Corruption Barometer) (Hart, 2019).

Ezen kívül differenciálhatjuk a korruptió méréseket a tekintetben, hogy mely szinteken történik a mérés: makro vagy mikro szinten (Fazekas&Ferrali, 2023). Ez a felosztás makro szinten a szakértői vélemények és a reprezentatív survey felmérések típusait jelenti, míg mikro szinten a különböző adminisztratív adatokkal és a proxy indikátorokkal vizsgált korruptió folyamatokat, kockázatokat.

Fontos kiemelni a mérések viszonylag új és nagy érdeklődésre számot tartó formáját, a proxy indikátorok megjelenését, melyek speciális helyet foglalnak el a mérési törekvésekben. Miként a más típusú méréseket, úgy a proxy indikátorokat is több alkalommal érte kritika, miszerint az országspecifikusságuk miatt kevésbé, vagy csak komoly körültekintéssel alkalmasak nemzetközi összehasonlításra. Egyes proxy indikátorok esetében az alkalmazott adatok megbízhatósága és pontossága kérdéses lehet, eltérés fordulhat elő az esetleges aggregált proxy indikátorok adatforrásai között országonként, valamint a statisztikai alapú korruptióvizsgálathoz hasonlóan a korruptiógyanús ügyeknek csak egy szeletére engednek rálátást (Fazekas&Ferrali, 2023). Esetükben külön hangsúlyozni érdemes, hogy az általuk nyert eredmények nem feltétlenül egyeznek a tényleges korruptió esetekkel, azaz az indikátorok alapján kockázatos kategóriába eső esetek nem mindegyikében lehet kijelenteni, hogy korruptió történt, és az eredményekből a tényleges korruptió mértékére közvetve lehet következtetni.

Mindegyik mérési típusnak vannak hozadékai, azonban egyben korlátai is, melyeket az adott módszertan kiválasztásakor tudatosan kell kezelni, az eredményeket ismertető tanulmányokban pedig elengedhetetlen azokat jelezni (UNODC-GRACE).

III. A kutatás várható hozzáadott értéke

Nemzetközi szempontból a korruptiómérés témaköre nagy népszerűségnek örvend mind a tudományos kutatás, mind pedig a döntéshozatal és a társadalom vonatkozásában. Hazai szempontból említésre érdemes, hogy a bizonyos

² MEL

időközönként elkészített kompozit indikátorok mellett igen csekély a száma a korrupció és integritás témáját vizsgáló rendszeres, meghatározott módszertan mentén készített kutatásoknak, melynek adatai nyilvánosan elérhetőek lennének³. A témában több típusú adatfelvételi eljárást kombináló kutatások hazai szakirodalma sem bőséges, így jelen kutatás hozzáadott értéke e tekintetben mindenképpen kiemelendő.

A kutatás értékét erősíti egy olyan összetett mérőeszköz kidolgozása, melyben a közbeszerzési korrupciós kockázatok feltérképezése mellett nagymintás lakossági és kisebb speciális mintákon is történik adatgyűjtés az alábbi fő fókuszok mentén:

- válaszadók integritáshoz kapcsolódó tapasztalatai, percepciói
- válaszadók által közvetlenül vagy közvetetten tapasztalt korrupciós cselekmények meghatározott területeken (experience based)
- válaszadók percepciói általánosságban a korrupcióról és kiemelten néhány területre, intézményre vonatkozóan pl.: közszolgáltatások, piaci szféra stb. (perception based)
- válaszadók attitűdjei, a megelőzés lehetőségei a korrupciós cselekményekkel kapcsolatban
- a válaszadók meglátásai, véleményei, tapasztalatai az európai uniós források felhasználására vonatkozóan, különös tekintettel az ott tapasztalt integritási és korrupciós kockázatokra

Rendelkezésünkre fog állni egy olyan speciális, gazdag, idősoros eredményeket tartalmazó adatbázis⁴, melyben a reprezentatív lakossági és egyéb speciális csoportokra vonatkozó adatok és a proxy mutatókon alapuló modell eredményei egymást kiegészítve mutatnak átfogó képet az integritás és korrupció témájáról Magyarországon.

Stratégiai szempontból az eszköz támogatja, hogy az Integritás Hatóság a reaktív vizsgálatokról a proaktívabb, információalapú vizsgálatokra helyezzen nagyobb hangsúlyt. A megalapozott és jól strukturált módszertan segítségével gyűjtött adatok hozzájárulhatnak az Integritás Hatóság működését szabályozó *2022. évi XXVII. törvény az európai uniós költségvetési források felhasználásának ellenőrzéséről* (továbbiakban: Eufetv.) II. Fejezetében megfogalmazott alaptevékenységek magasabb minőségű biztosításához. Az adatokkal a Hatóság

³ 2011-2020 között az Állami Számvevőszék által közszférában készített Integritás jelentés, melybe az utolsó adatfelvételi évben 4002 intézmény vett részt (Állami Számvevőszék, 2021)

⁴ Amennyiben az adatfelvételek meghatározott időközönként megtudnak történni.

által rendszeresen kiadott jelentésekben és ajánlásokban megfogalmazottak kiegészíthetők, tovább erősíthető a bizonyítékalapú javaslat-, és ajánlástétel, hosszútávon pedig a Hatóság által tervezett oktatási tevékenységek is megalapozhatók, valamint nyomon követhetők.

A kutatást vezérlő két legfontosabb kulcsszó az „actionable”, azaz cselekvésorientált és megvalósítható megoldások keresése, és a „prevenció”, azaz a problémák korai azonosítása, ahol azok még megelőzhetők vagy korrigálhatók.

IV. A lakossági adatfelvétel kutatási kérdései:

- A magyar társadalom milyen közvetett és közvetlen tapasztalatokkal, percepciókkal bír az integritásra és a korrupciós cselekményekre vonatkozóan? A korrupció jelensége, mint társadalmi szintű észlelés, hogyan jelenik meg körükben?
- Milyen meglátásai és véleményei vannak a lakosságnak az olyan korrupcióhoz szorosan kapcsolódó területeken, mint az intézményi bizalom, részvétel, átláthatóság vagy nyitott kormányzás?
- Milyen véleménye, tapasztalatai vannak a hazai társadalomnak az európai uniós források felhasználásával, a terület korrupciós kockázataival kapcsolatban?
- Van-e kimutatható kapcsolat a szubjektív jóllét és a korrupció érzékelése között?

V. A kutatás fogalmainak meghatározása (konceptualizálás):

A fogalom mérhetőségének nehézségei mellett az összefoglaló tanulmányok kiemelik a mérés esetében a konceptualizálás jelentőségét, valamint az átlátható, nyilvánosan elérhető, összehasonlítható és jól reprodukálható módszertant.

Proxy indikátor: Mikroszintű tranzakciókon alapuló indikátorok, melyek a korrupciót azon a gazdasági szinten vizsgálják, ahol az ténylegesen megtörténik, és a korrupció, illetve a korrupciós kockázat indirekt mérésére alkalmasak (Fazekas&Ferrali, 2023).

A proxy indikátorok olyan előre meghatározott mutatók, melyek vizsgálatakor megbízhatóan azonosítható a korrupció kockázata. Azonban használatuk körültekintéssel kezelendő, hiszen sokszor országspecifikus sajátosságokat hordozhatnak, valamint elsősorban a kockázatokat észlelik és kevésbé vagy nem a megtörtént korrupciós cselekmények mértékét vagy számát.

Korrupció: A korrupció fogalmának meghatározására számos definíció létezik, mérését részben nehezíti, hogy nincs egy általánosan elfogadott, mindenki által használt változat. A konceptualizálás során az általunk választott és a kutatás adatfelvételei, illetve adatfeldolgozása és elemzése során alkalmazott definíciót

ismertetjük. Az adatfelvételek és adatfeldolgozás során minden esetben erre a meghatározásra szorítkozunk, amikor korrupcióról beszélünk, a pontosan megfogalmazott kérdésekkel és a mérőeszközben található útmutató összefoglalókkal is ezen válaszadói értelmezést kívánjuk támogatni és egységes alapokra helyezni. Jelen kutatásban használt definíció tágan értelmezi a fogalmat, és két friss meghatározás felhasználásával írja le azt a következőképpen:

A korrupció az a jelenség, amikor valamely egyén, csoport vagy intézmény magánelőny szerzése céljából visszaél a rábízott hatalommal, ami jellemzően közérdeksérelemmel⁵, illetve törvények, szabályozások és/vagy integritási normák megszegésével jár (Dobson Phillips et al., 2021). Ugyancsak korrupció, amikor valaki előnyszerzés céljából hatalommal felruházott egyén, csoport vagy intézmény részére valamilyen magánelőnyt felajánl vagy nyújt. Korrupciónak tekintünk minden ilyen esetet, akkor is, ha az valamilyen vélt vagy valós közérdekre hivatkozva történik⁶.

A korrupció bárhol előfordulhat: üzleti életben, médiában, kormányzatban, bíróságokon, a civil társadalomban, valamint az összes ágazatban, az egészségügytől az oktatásig stb. A korrupció bárkit érinthet. A korrupció az esetek jelentős részében rejtetten történik, alkalmazkodik a különböző kontextusokhoz és változó körülményekhez (Transparency International, 2024).

A kutatás keretében használt definíció egy 2021-ben készült majd 2023-ban felülvizsgált, korrupció definiálásával kapcsolatos tanulmányból (Dobson Phillips et al., 2021), illetve a Transparency International által használt korrupció előfordulásának lehetőségeit is bemutató átfogó definícióból származik (Transparency International, 2024). A definíció kialakításakor figyelembe vettük Magyarország Kormánya által kiadott, releváns stratégiai dokumentumok, így különösen a 1104/2012. (IV. 6.) Korm. határozat a korrupció elleni kormányzati intézkedésekről és a Közigazgatás Korrupció-megelőzési Programjának elfogadásáról szóló dokumentum, a Nemzeti Korrupcióellenes Program 2015–2018, a 2020–2022. közötti időszakra szóló középtávú Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia, valamint a 2024–2025 közötti időszakra szóló középtávú Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia korrupció definícióit is. Jelen kutatásban alkalmazott definíció törekszik az

⁵ A közérdek definiálása túlmutat jelen tanulmány keretein, a korrupció definíciójának kialakításához felhasznált Dobson Phillips et al., 2021-ben publikált tanulmány kísérletet tesz a közérdek korrupció definíciójába emelése mellett szóló pro/kontra érvek felsorakoztatására, így részint foglalkozik a fogalommal.

⁶ Mely jelen esetben a szakirodalom az ún. noble cause corruption esetének felel meg (Miller, 2017).

említett dokumentumokkal koherens megfogalmazásra, és a korrupciót tágabb kontextusban kívánja értelmezni⁷.

Magánelőny: A korrupció definíciójában központi helyet elfoglaló magánelőny fogalma jelen kutatásban a megszokotthoz képest tágabb értelmezést nyer Dobson Phillips és munkatársai hivatkozott tanulmányával (Dobson Phillips et al., 2021) összhangban.

A magánelőny magában foglalja az egyén(ek) és/vagy személyes ismerőse(ik) javát szolgáló pénzügyi és nem pénzügyi személyes előnyöket, valamint egy adott csoport vagy intézmény javát szolgáló előnyöket; ide tartozhat a veszteségek elkerülése, akár a mások kárán szerzett előny is, vagy a nem elsődlegesen kizárólag pénz formájában jelentkező társadalmi státuszok megszerzése.

Integritás/integráns viselkedés: Az integritás fogalmának több definíciója is létezik, mivel egyének, szervezetek, intézmények vagy akár országok szintjén is értelmezhető, és több tudományterület (pl.: jog, pszichológia, közigazgatás) is – némileg eltérően – használja. Jelen kutatás az Integritás Hatóság saját definícióját használja, amely szerint a személyes integritás a gondolat, a szó és a tett egysége, azaz a vallott és kinyilvánított értékekkel összhangban cselekvés (Integritás Hatóság, 2024). A személyes integritás a gyakorlatban a következőket jelenti: az etikai elvek következetes betartása, az őszinteség és a felelősségvállalás a cselekedetekben és döntésekben, még kihívást jelentő helyzetekben is, így elősegítve a bizalmat és az elszámoltathatóságot a személyes, a szakmai és a közszférában egyaránt. A szervezet szintjén ugyanez azt jelenti, hogy a szervezet azt és úgy teszi, amire létrehozták, azaz a kijelölt céljait és feladatait az elvárt, etikus módon teljesíti, egyenlően bánt minden hozzá fordulóval, a felelősség vállalása megjelenik a szervezett működésében. Az integritás fogalmát a közszféra szintjén az OECD Tanácsának Ajánlása a Közszféra Integritásáról a következőképpen definiálja: a közös etikai értékekhez, elvekhez és normákhoz való alkalmazkodás és ezek következetes összehangolása a közszférában, amelyek óvják a közérdeket és megőrzik elsőbbségét a magánérdekkel szemben.

Közbeszerzések: A közbeszerzés definíciójára vonatkozóan egy létező definíció átdolgozása történt az Integritás Hatóság közbeszerzési jogász munkatársainak bevonásával. Az átdolgozás tartalmi és/vagy jelentésbeli változást nem

⁷ A kutatás által használt átfogó korrupció definícióhoz az 1104/2012- (IV. 6.) Kormány Határozatban leírt meghatározás áll a legközelebb, hiszen itt mind a fogadó, mind az adó személyre kiter a megfogalmazás.

eredményezett az eredeti definícióhoz képest, melyet forrásként feltüntetünk, csupán annak pontosítására szolgált.

A közbeszerzés egy olyan jogilag szabályozott versenyeztetési eljárás, amely során az ajánlatkérők, azaz a közbeszerzési törvényben ekként meghatározott szervezetek az alapelvi rendelkezéseket figyelembe véve és a közbeszerzésre vonatkozó jogszabályokat betartva, a potenciális – alkalmas és a kizáró okok hatálya alá nem tartozó – gazdasági szereplőktől (ajánlattevőktől) meghatározott tárgyban (közbeszerzés tárgyai) ajánlatot kérnek abból a célból, hogy beszerzési igényüket kielégítsék és visszatérő szerződést kössenek azzal, aki számukra az adott eljárásban – az értékelési szempontok alapján – a legkedvezőbb ajánlatot tette (Kirchof, 2011).

VI. A komplex kutatás módszertana és mérőeszközei (operacionalizálás):

A komplex kutatás folyamat során két nagy, egymástól függetlenül is helytálló, de tervezetten az elemzés során részben összekapcsolható adatfelvétel történik egymással párhuzamosan. Az adatfelvétel részei:

1. Hazai közbeszerzési piac esetében korrupció kockázatát mutató proxy indikátorok

A kutatás ezen adatfelvételének kiemelt célja, hogy a hazai közbeszerzési rendszerre vonatkozóan olyan rendszerszintű proxy indikátorokat azonosítson és teszteljen, melyek segítségével nagy hatékonysággal előrejelezhetők és targetálhatók a magas korrupciós kockázatú közbeszerzések. A legmegfelelőbb, makro szintű, átfogó, országspecifikus indikátorok kiválasztásához a mérőeszköz fejlesztés során szakértői-tanácsadói csoport alakítása szükséges. Az említett csoportba a Hatóságnál dolgozó, kapcsolódó szaktudással rendelkező személyek bevonása történik, így is segítve egy széles szakmai konszenzuson alapuló, hatékony eszköz elkészítését. A kialakított mérőeszköz segítségével egy kiválasztott és meghatározott évre vonatkozóan történik meg a közbeszerzési pályázatok vizsgálata tervezetten a survey adatfelvételekkel érintett időszakokra vonatkozóan.

2. Reprezentatív, lakossági és két speciális csoportot vizsgáló survey alapú lekérdezés a magyarországi integritáshoz és korrupcióhoz köthető érzékelésekről, tapasztalatokról, attitűdökről

2.1. Lakossági survey adatfelvétel

A kvantitatív, véletlen mintavételen alapuló kérdőíves adatfelvétel célja a magyar 18 éves és idősebb lakosság lekérdezése az integritáshoz, korrupcióhoz kapcsolódó észlelések, tapasztalatok, a korrupcióhoz köthető olyan fontos területek, mint intézményi bizalom, átláthatóság, részvétel és nyitott kormányzás, a korrupció elleni

küzdelem, valamint az európai uniós források felhasználására vonatkozó vélemények mentén. A percepció alapú méréseket az évtizedek során számos kritika érte, azonban fontos kiemelni előnyeiket is. Egyrésről a percepció alapú mérések is tapasztalatokon, akár személyes megéléseken alapulnak, ezért az általuk nyújtott gazdag információk rendkívül hasznos rálátást biztosíthatnak a korrupció vizsgálatára (Kaufmann et al., 2007). Másrésről a lakosság magas korrupcióérzékelése hatással lehet a mindenkori államszervezet stabilitására és legitim működésére, éppen ezért elengedhetetlen ennek figyelembevétele a korrupció elleni intézkedések és általánosságban a kormány tevékenységének tervezésekor (Melgar et al., 2009; Pan et al., 2023).

A lekérdezés során kérdőíves technikát alkalmazó kvantitatív módszer segítségével történik az adatgyűjtés, melynek során multimód adatgyűjtés⁸ esetleg kizárólag személyes lekérdezés formájában keresik meg a válaszadókat. A multimód forma esetében kezdetben online majd ezt követően a hiányzó válaszadók esetében személyes lekérdezés lehetőségével folytatódik az adatfelvétel, melyet egy rövid újabb online válaszadási kör zár. Ez az adatfelvételi technika a személyes lekérdezések alternatívájaként vált egyre népszerűbbé a 2010-es évektől kezdődően a tudományos kutatásokban, mely trendet a COVID-19 járvány tovább erősített. Költséghatékonysági szempontból előnyös, a válaszadási arány a személyes lekérdezéssel szinte egyezik (kb. 40%-os válaszadási arány), így használata a valószínűségi mintán végrehajtott adatgyűjtések esetében is átgondolásra érdemes (Messing et al., 2022). A multimód technikával készült adatfelvételek egyes esetekben pontosabb eredményeket képesek adni, mint az egysatornás adatfelvételeket (pl.: csak személyes, csak telefonos) használó kutatások, költséghatékonyabbak, illetve jobb elérést biztosítanak a mintát alkotó célcsoporthoz (Pintér&Kátay, 2010:734).

2.2 Speciális célcsoportokat érintő reprezentatív adatgyűjtés

A lakossági percepciók és tapasztalatok vizsgálata mellett a kutatásnak célja, hogy a véletlen mintavétel biztosításával olyan speciális célcsoportoktól is megbízható információkat tudjon gyűjteni, mint a piaci szereplők, magáncégek, valamint a közszolgálati tisztviselők csoportja. Ezen két speciális célcsoport esetében részben a lakossági csoportnál is alkalmazott kérdésblokkok mentén, részben a csak adott speciális célcsoportra jellemző, de a korrupció és integritás témáinak szempontjából elengedhetetlen kérdéscsoportok beépítésével, kérdőív

⁸ A szakirodalomban ismert még hibrid adatgyűjtési technikaként is.

segítségével történik az adatgyűjtés. Az adatgyűjtési módokat tekintve igazodva az adott speciális célcsoport leginkább megbízható és jól működő eléréséhez. A speciális célcsoportok esetében tervezett adatfelvételek időben némiképp elcsúsztatva, de hosszú időtávot nem hagyva, a lakossági adatfelvételt követően zajlanak.

VII. A lakossági adatfelvétel mintavétele:

A társadalmi, azaz lakossági lekérdezés mintájának esetében javasolt mintaelemszám 3000 fő (a tervezett megvalósulási arány 50%). A minta kialakítása többlépcsős rétegzett mintavétellel történik, ahol először a lakosságarányos települési rétegek és ezután kiválasztott települések, majd ezen belül a véletlen mintavétellel kiválasztott személyek kerülnek bevonásra.

A személyi minta kialakítása során a megszokott szabályok mentén kiválasztott településekről az érintett minisztériumi főosztályon keresztül zajló adatkéréssel személyi címlista kerül lekérésre, melynek segítségével megkezdődik az adatgyűjtés.

VIII. Kutatás ütemezése:

<u>2024. III. negyedév</u>	- Szakértők bevonásának megkezdése, lehetséges adatfelvételt végző szervezetek listájának kialakítása-árajánlat/árképzés feltérképezése - Irodalmak áttekintése (literature review), lehetséges megalapozó tanulmányok vizsgálata
<u>2024. IV. negyedév</u>	- Szakértői egyeztetések, munkacsoportok kialakítása-munkacsoportos egyeztetések beindítása - Módszertani megalapozás - Kutatási terv készítése - Mérőeszköz kidolgozásának megkezdése
<u>2025. I-II. negyedév</u>	- Módszertani kidolgozás lezárása - Munkacsoportos egyeztetések folyamatosan - Mérőeszköz tesztelés lebonyolítása, majd mérőeszköz véglegesítés - Adatfelvételek bonyolítása I. - Proxy adatok összegyűjtése, integrálása, elemzés megkezdése
<u>2025. III. negyedév</u>	- Adatfelvétel, terepmunka előkészítésének véglegesítése - Adatfelvétel, terepmunka lefolytatása - Kutatási adatok elemzésének megkezdése

	- Tanulmány elkészítése és publikálása 2025. szeptember vége-október eleje (közérthetőbb befogadható hosszúságú és jól kommunikálható tanulmány vezetői összefoglalóval az elején, illetve átgondolandó egy tudományos folyóiratban való publikálás lehetősége is) - Disszeminálás megkezdése
<u>2025. IV. negyedév</u>	- Disszeminálás folytatása - Publikáció

IX. Tervezett disszeminálás:

A kutatás tervezett disszeminálása 2025. IV. negyedévében történik. A disszeminálás első lépéseként az IH kommunikálná a szélesebb nyilvánosság felé az eredményeket sajtóközlemények, kutatási jelentés, konferencia előadás keretein belül. Ezt követően a kellően széleskörű és tudományos érdeklődést is kielégítő tanulmány publikálása tervezett hazai és/vagy nemzetközi szakfolyóiratokban.

X. Irodalomjegyzék:

Állami Számvevőszék (2021). Egy évtizede az integritásért, elkötelezetten a korrupció ellen, forrás: <https://www.asz.hu/egy-evtizede-az-integritasert-elkotelezetten-a-korrupcio-ellen> (letöltés: 2024. 11. 20)

Andersson, S., Heywood, T. (2009). The Politics of Perception: Use and Abuse of Transparency International's Approach to Measuring Corruption, *Political studies*, 57(4), 746–767.

Bello y Villarino, J.M. (2021). Measuring Corruption: A Critical Analysis of the Existing Datasets and Their Suitability for Diachronic Transnational Research. *Social Indicators Research*, 157, 709–747.

Bota-Avram, C. The Impact of Corruption on Human Well-Being Within an Economic Framework: Evidence from a Cross-National Study, Achim M. V. (eds). *Economic and Financial Crime, Sustainability and Good Governance*, Springer Cham, 2023. 127–149.

Cole, W. M. (2015). Institutionalizing a global anti-corruption regime: Perverse effects on country outcomes, 1984–2012. *International Journal of Comparative Sociology*, 56(1), 53–80. <https://doi.org/10.1177/0020715215578885>.

Dobson Phillips, R., Dávid-Barrett, E. & Barrington, R. 2021. "Defining Corruption in Context", Centre for the Study of Corruption Working Paper 12. Brighton: University of Sussex, letöltve:

<https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=csc-wp-series-dobson-et-al-defining-corruption-final.pdf&site=405> (2024.09.30)

European Commission (2023). Flash Eurobarometer 524 on Businesses' attitudes towards corruption in the EU, download: [Businesses' attitudes towards corruption - július 2022 - - Eurobarometer survey](#) (2024. 12. 10)

European Parliament-CONT Committee (2023). Briefing, Rule of law-related 'super milestones' in the recovery and resilience plans of Hungary and Poland, download: [Rule of law-related 'super milestones' in the recovery and resilience plans of Hungary and Poland - Briefing](#) (2024.12.12)

Fazekas M., Tóth I. J., King, L.P. (2013). Anatomy of grand corruption: A composite corruption risk index based on objective data, Corruption Research Center Budapest, letöltve: https://www.crcb.eu/wp-content/uploads/2013/12/Fazekas-Toth-King_Composite-indicator_v2_2013.pdf (letöltve: 2024.09.26)

Fazekas M., Ferrali, R. (2023). Advances in measuring corruption and agenda for the future, Government Transparency Institute, Working Paper Series: GTI-WP/2023:01, doi: 10.13140/RG.2.2.18348.33925, letöltve: https://www.govtransparency.eu/wp-content/uploads/2023/03/Fazekas-Ferrali_Corr-measurement_article_WPformatted_final.pdf (2024.09.30)

Fenyvesi É. (2014). A korrupció mérhetősége. Konferencia előadás: Multidiszciplináris kihívások- sokszínű válaszok, KÖT Szimpózium. Letöltve: https://www.researchgate.net/publication/280113828_A_korrupcio_merhetosege (2024.09.30)

Galtung, F. (2013). The Fix-Rate A Key Metric for Transparency and Accountability. forrás: <https://www.globalgiving.org/pfil/24168/projdoc.pdf> (letölve: 2024.11.20)

Gnaldi, M. & Del Sarto, S. (2024). Measuring corruption risk in public procurement over emergency periods, Social Indicators Research, 172:859–877. letöltve: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11205-024-03331-w.pdf> (2024.09.26)

Golden, M. A., & Picci, L. (2005). Proposal for a New Measure of Corruption, illustrated with Italian data. Economics & Politics, 17(1), 37–75. doi:10.1111/j.1468-0343.2005.00146.x

- Graycar, A., Smith, R. (2011) Research and practice in corruption: an introduction, Adam Graycar & Russel Smith (eds.) Handbook of global research and practice in corruption, Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham.
- Hart, E. (2019). Guide to using corruption measurements and analysis tools for development programming, U4 Guide, letöltve: <https://www.u4.no/publications/guide-to-using-corruption-measurements-and-analysis-tools-for-development-programming.pdf> (2024.10.01).
- Hawken, A., Munck, G. L. (2011). "Does the Evaluator Make a Difference? Measurement Validity in Corruption Research." SSRN Scholarly Paper ID 2480857. Committee on Concepts and Methods Working Paper Series. Rochester, NY: Social Science Research Network. doi:<https://papers.ssrn.com/abstract=2480857>.
- Heywood, T. (2016). The Corruption Perception Index (CPI): the good, the bad and the ugly, letöltve: <https://www.thebritishacademy.ac.uk/blog/corruption-perceptions-index-cpi-good-bad-and-ugly/> (2024.09.26)
- Kaufmann, D. & Kraay, A. & Mastruzzi, M. (2007). Measuring corruption: Myths and realities. Development Outreach. 8.
- Kirchhof A. (2011). A közbeszerzés gyakorlata, Szentendre város polgármesteri hivatal, TÁMOP-4.1.2/A/2-10/1-2010-0003 "Képzés-és tartalomfejlesztés a Budapesti Corvinus Egyetemen" projekt, letöltve: <https://docplayer.hu/1033112-A-kozbeszerzes-gyakorlata.html> (2024.09.30)
- Kó J. (2021). A büntetőjogilag értékelhető korrupciós cselekmények indikátorai, letöltve: https://www.okri.hu/images/stories/KT/KT59_2022/005_Ko_64-92.pdf (2024.09.30)
- Közbeszerzési Hatóság (2023). Beszámoló az Országgyűlés részére download: https://kozbeszerzes.hu/media/documents/eves-beszamolo_2023.pdf (2025.01.07)
- Közzolgálati Online Lexikon (2024). Közzolgálati tisztviselő definíciója, letöltve: <https://lexikon.uni-nke.hu/szocikk/kozzolgalmati-tisztviselo/> (2024.10.04)
- Kurtz, M.J., Schrank, A. (2007). Growth and Governance: Models, Measures, and Mechanisms, The journal of politics, 69(2), 538-554.
- Langseth, P (2007). "Measuring corruption" in A. Shacklock, F. Galtung, C. Connors, C. Sampford (eds.). Measuring corruption (e-book) 2016 (pp. 7-44). Milton Park: Taylor & Francis Group.
- Li, H., Gong, T., Xiao, H. (2016). The perception of anti-corruption efficacy in China: an empirical analysis. Soc Indic Res 125(3):885-903.

- Li, Q., An, L. (2020). Corruption Takes Away Happiness: Evidence from a Cross-National Study, *Journal of Happiness Studies*, 21, 485–504.
- Malito, D. V. (2014). Measuring Corruption Indicators and Indices. RSCAS 2014 /13. Global Governance Programme – 78. Robert Schuman Centre for Advanced Studies.
- https://www.researchgate.net/publication/273939061_Measuring_Corruption_Indicators_and_Indices.
- Melgar, N., Rossi, M., Smith, T.W. (2009). The perception of corruption. *International Journal Public Opinion Research* 22(1):120–131.
- Messing V., Szeitl B., Sávári B. (2022). Webre terelés a személyes lekérdezés, alternatívája? – Egy „push-to-web” hibrid survey tapasztalatai, *Statistikai Szemle*, 100(3), 213–233.
- Mungiu-Pippidi A. and Fazekas M. (2020). How to define and measure Corruption. In Alina Mungiu-Pippidi & Paul M. Heywood (eds.) *A Research Agenda for Studies of Corruption*. Ch. 2. Edward Elgar, Cheltenham.
- Németh E., Vargha B. T., Jakovác K. (2021). Módszertani szempontok a hazai korrupciós helyzet tudományosan megalapozott mérésének kialakításához, *Belügyi Szemle*, 2021(11), 1963–1980.
- Pan, Y., Shu, Z., Ye, Z. (2023). Exploring the dynamics of corruption perceptions insustained anti-corruption campaigns: a survey experiment in China, *Humanities and social sciences communications*, 10, 570, doi: <https://doi.org/10.1057/s41599-023-02084-0>
- Pintér R., Kátay B. (2010). A hibrid adatfelvétel módszertani kihívásai, *Statistikai Szemle*, 88(7–8), 734.
- Rohwer, A. (2009). Measuring Corruption: A comparison between the transparency international’s corruption perceptions index and the world bank’s worldwide governance indicators. *CESifo DICE Report*, 7(3), 42–52.
- Rose, R., & Peiffer, C. (2012). *Paying Bribes to Get Public Services: A Global Guide to Concepts and Survey Measures*. Glasgow, UK: Centre for the Study of Public Policy.
- Sík E. (2001). A korrupció nagysága. In: *Korrupció Magyarországon*. Csefkó Ferenc – Horváth Csaba (eds.) Pécs-Baranyai Egyesület, Pécsi Tudomány Egyetem Állam- és Jogtudomány Kara, Pécs, 233–253.
- Special Investigation Service (STT) (2023). Map of corruption in Lithuania 2022/2023, letöltve: <https://www.stt.lt/en/analytical-anti-corruption-intelligence/map-of-corruption-in-lithuania/7707> (2024.10.07)

Stephenson, M. (2020). Small Year-to-Year Changes in CPI Scores Are Meaningless. Small Year-to-Year Changes in CPI Scores Are Meaningless. Small Year-to-Year Changes in CPI Scores Are Meaningless, letöltve: <https://globalanticorruptionblog.com/2020/02/06/small-year-to-year-changes-in-cpi-scores-are-meaningless-small-year-to-year-changes-in-cpi-scores-are-meaningless-small-year-to-year-changes-in-cpi-scores-are-meaningless/> (2024.09.26)

Tavits, M. (2008). Representation, Corruption, and Subjective Well-Being, Comparative Political Studies, 41(12), 1607–1630.

Tonn, J. (2023). Three waves of (anti-)corruption measurement: The role of civil society in driving innovation and progress, letöltve: <https://www.u4.no/blog/three-waves-of-anti-corruption-measurement-the-role-of-civil-society-in-driving-innovation-and-progress> (2024.09.26)

Tóth I. J., Hajdú M. (2018). A korrupció mérési lehetőségei – lehetséges objektív indikátorok bemutatása egy magyar példa alapján, letöltve: Magyar Tudomány 2018/4, letöltve: https://mersz.hu/dokumentum/matud_169/ (2024.09.30)

Transparency International (2012). Gateway: Mapping The Corruption Assessment Landscape. Berlin: Transparency International.

Transparency International (2024). What is corruption?, letöltve: <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption> (2024.09.30)

UNODC–GRACE (United Nations Office on Drugs and Crime). What is Corruption and why should we care – Measuring corruption, letöltve: [Anti-Corruption Module 1 Key Issues: Measuring Corruption \(unodc.org\)](https://www.unodc.org/en/publications/anti-corruption-module-1-key-issues-measuring-corruption) (2024.09.30)

Jogszabályi hivatkozások:

1104/2012. (IV. 6.) Korm. határozat a korrupció elleni kormányzati intézkedésekről és a Közigazgatás Korrupció-megelőzési Programjának elfogadásáról, forrás: <https://korrupciomegelozes.kormany.hu/download/9/31/91000/K%C3%B6zigazgat%C3%A1s%20Korrupci%C3%B3-megel%C5%91z%C3%A9si%20Programja.pdf> (2025.02.10)

Nemzeti Korrupcióellenes Program (2015–2018), forrás: <https://korrupciomegelozes.kormany.hu/download/3/2d/a1000/Nemzeti%20Korrupci%C3%B3ellenes%20Program.pdf> (2025.02.10)

2020–2022 közötti időszakra szóló középtávú Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia, forrás: [1328/2020. \(VI. 19.\) Korm. határozat a 2020–2022 közötti időszakra szóló](https://www.kormany.hu/hu/kormanyhatározat/1328/2020)

[középtávú Nemzeti Korruptióellenes Stratégia, valamint az ahhoz kapcsolódó intézkedési terv elfogadásáról – Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye \(2025.02.10\)](#)

A 2024–2025 közötti időszakra szóló középtávú Nemzeti Korruptióellenes Stratégia, forrás:

<https://cdn.kormany.hu/uploads/document/a/a6/a68/a68658c9b404f40e1c4a0a4bb0f8891f972ad773.pdf> (2025.02.10)

2011. évi CXCV. törvény a közszolgálati tisztviselőkről, forrás:

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100199.TV#1bj0id30cc> (2025.03.05)